

3. Sumiaisten kulttuuriympäristön arvot ja kehittäminen

Sumiaisten kirkonkylän kulttuuriympäristön arvot ja kehittämiskohteet on kuvattu lkartoilla A-E. Kohdeluetteloihin on koottu yhteenveto inventointiaineistoista ja vanhoista suunnitelmista. Näitä tietoja on päivitetty ja täydennetty nykytilan arvioinnilla sekä hoito- ja kehittämissuosituksilla. Numero liitekartalla ja kuvissa viittaa kohdekuvaustekstiin.

Hoito- ja kehittämissuosituksia on kohdekuvausten yhteydessä kursivoitu.

Karttojen aluejako ilmenee sivulla 11 olevasta kartasta.

KARTTA A: Mäkelänkylä

Mäkelänkylän alue on viehättävää hyvin hoidettua maatalousaluetta, jonka läpi kulkee vanha tie (nro 637) Laukaaseen. Alue kuuluu Sumiaisten kirkonkylän valtakunnallisesti arvokkaaseen maisema-alueeseen. Tilakeskukset Tie-Mäkelä, Ranta-Mäkelä ja Jussila ovat tärkeitä tiemaisemassa. Metsäsaarekkeet ja tilakeskukset kumpuilevien peltojen keskellä tuovat vaihtelua maisemaan. Pelloilla on suuria kiviä. Alueella on sieviä talousrakennuksia tiemaisemassa (esim. Jussilan lato ja maitolaituri tien laidalla, Tie-Mäkelän lato). Uusi rakentaminen on sijoittunut rantaan tukeutuen metsän suojaan ja kaunis viljelymaisemakokonaisuus on säilynyt hyvin. Alueella on myös muutama ilmeisesti kesäasuntona oleva pihapiiri, jotka hoitamattomina näyttävät apeilta. Oivantien varressa on ilmeisesti kesäasuntona oleva viehättävä vanha pienasumus.

Kaunis näkymä Sumiaisjärvelle peltojen yli olisi hyvä säilyttää. Rantaosayleiskaavan päivityksessä pellolle osoitetut rakennuspaikat tulisi siirtää. Rannan puustoa voisi harventaa ja raivata ajoittain, jos se kasvaa peittämään näkymän. Ranta-Mäkelän tuulimyllyn voisi kunnostaa. Raunioituvu tuulimylly on pienessä metsäsaarekkeessa pihatien varressa. Se sijaitsee hienolla paikalla peltomaiseman keskellä ja näkyisi myös Laukaan tielle, jolloin siitä tulisi kaunis maamerkki.

Maisema-alueen eteläosissa Ilojoen tuntumassa Ilolan vanhan tilakeskuksen pellot ovat umpeutuneet eikä hakamaita enää ole. Joki ei näy maisemassa, koska jokivarsi on puustoinen. Tilakeskukset ovat siirtyneet asuinkäyttöön eikä niillä ole maisemallista merkitystä.

Saapuminen Sumiaisten taajamaan etelästä on elämyksellistä. Laukaan risteysten jälkeen avautuvat Kannaksen tilan kohdalla viljeltyt pellot ja kookkaan rantapuuston välistä pilkottaa tien itäpuolella Sumiaisjärvi ja lännessä Ala-Keitele. Aukea viljelty pelto, vesistönäkymät ja hyvin hoidetut rakennukset tekevät miellyttävän alun taajamalle.

1

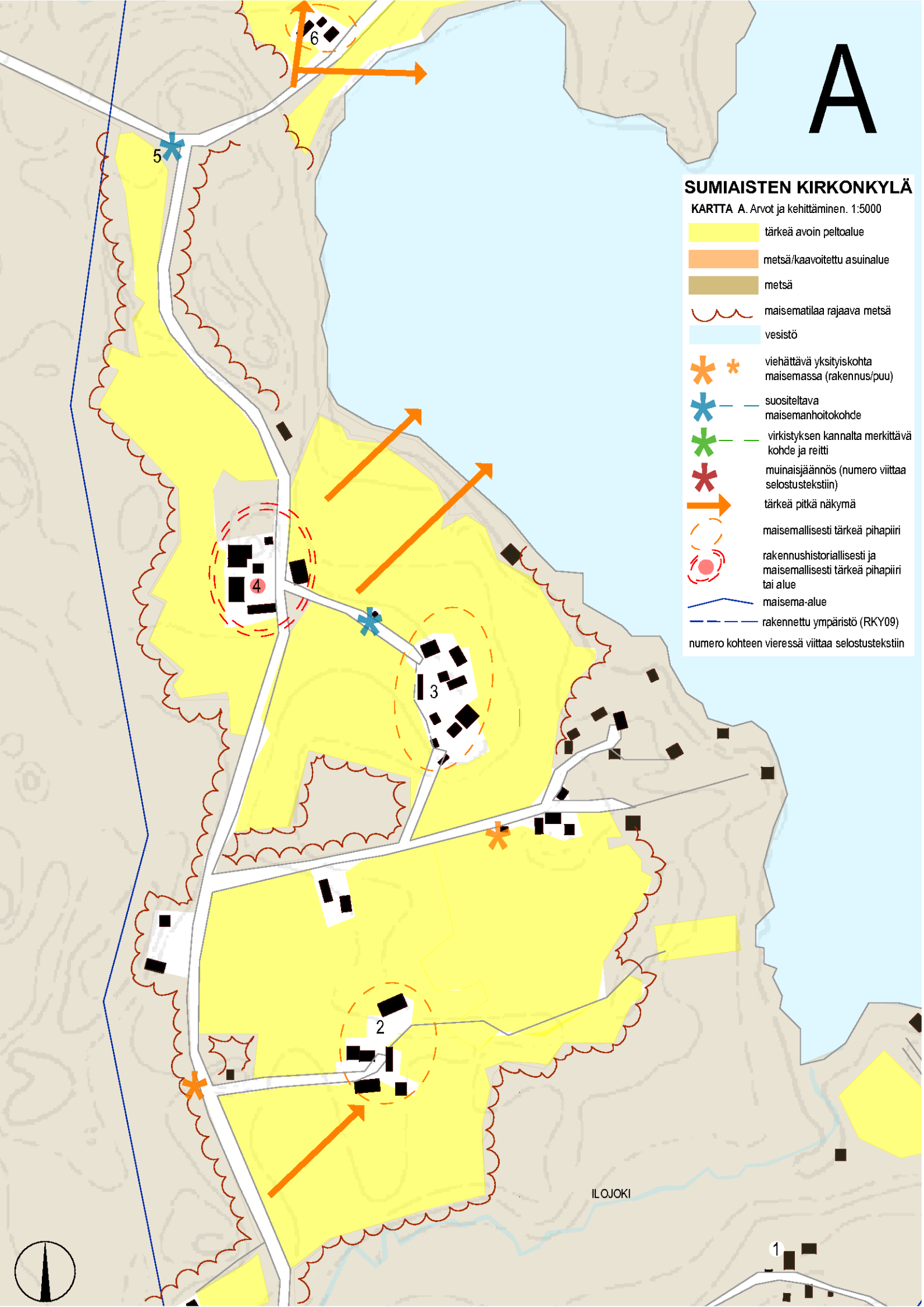
1920-luvulta oleva Ilolan tilakeskus sijaitsee metsitettyjen peltojen keskellä. Pihapiirin vanhinta rakennuskantaa ovat asuinrakennus ja aitta.

A

SUMIAISTEN KIRKONKYLÄ

KARTTA A. Arvot ja kehittäminen. 1:5000

- tärkeä avoin peltoalue
 - metsä/kaavoitettu asuinalue
 - metsä
 - maisematilaa rajaava metsä
 - vesistö
 - * viehättävä yksityiskohta maisemassa (rakennus/puu)
 - * suositeltava maisemanhoitokohde
 - * virkistykseen kannalta merkittävä kohde ja reitti
 - * muinaisjäännos (numero viittaa selostustekstiin)
 - * tärkeä pitkä näkymä
 - * maisemallisesti tärkeä pihapiiri
 - * rakennushistoriallisesti ja maisemallisesti tärkeä pihapiiri tai alue
 - * maisema-alue
 - * rakennettu ympäristö (RKY09)
- numero kohteen vieressä viittaa selostustekstiin

1

2

Jussila on perinteinen sumialainen maatalon miljö avarassa peltomaisemassa. Pihapiirissä 1990-luvulla rakennettu päärakennus, 1950-luvun asuinrakennus, talousrakennuksia pääosin 1920- ja 30-luvuilta ja aitta 1800-luvulta. Vuonna 1802 Mäkelän tilasta erotetun Jussilan pihapiiristä on purettu 1890-luvulla rakennettu rakennushistoriallisesti arvokas päärakennus ja uusi asuinrakennus on tehty sen paikalle. Pihapiirin rakenne on säilynyt. Hoidettu tilakeskus näkyy tielle.

3

Ranta-Mäkelän ja Kujalan maatilojen 1800-luvulta olevat perinteiset pihapiirit sijaitsevat hyvin lähellä toisiaan Mäkelänkylän peltomaisemassa Sumiaisjärven rannalla. Pihapiirissä on suuria puita. Edustavassa rakennusryhmässä yksi päärakennus on tuhoutunut tulipalossa 2000-luvulla. Asuinrakennuksen lisäksi pihapiireissä on runsaasti talousrakennuksia, jotka ovat tärkeä osa kylämaisemaa. Pihatien varrella metsäsaarekkeessa on vanha tuulimylly, joka on huonossa kunnossa.

4

Tie-Mäkelän tila sijaitsee paikallistien varressa.. Mäkelän tila on perustettu 1564 ja jako Tie- ja Ranta-Mäkelään on tapahtunut vuonna 1839. Tiemäkelän päärakennus ja navetta on rakennettu 1930-luvulla rakennusmestari Jalmari Kurosen suunnittelemien maanviljelysseuran tyyppipiirustusten mukaisesti. Hyvin säilyneiden rakennusten ulkoasussa on klassismin piirteitä. Pihapiirissä on myös kaiteellinen ja kaksikerroksinen aittarakennus 1930-luvulta ja hirsinen asuinrakennus vuodelta 1956. Sivummalla ovat riihi sekä 1800-luvun yksinäisaitta ja umpirintainen luhtiaitta. Tiemäkelän pihapiiri on edustava rakennushistoriallisesti, historiallisesti ja maisemallisesti arvokas maatalon rakennuskokonaisuus merkittäväällä paikalla kyläraitin varrella. Se on merkitty maakunnallisesti arvokas rakennettu kulttuuriympäristönä Keski-Suomen maakuntakaavaan.

5

Laukaan - Suolahden ja Sumiaisten teiden risteyksessä näkyvää peltomaisemaa voisi korostaa harventamalla risteysalueen pusikkoa. Se parantaisi myös liikenneturvallisuutta.

6

Eheä, hyvin hoidettu ja vakituisesti asuttu vanha (1851-1900) Kannaksen pihapiiri, joka on säilyttänyt perinteisen asunsa. Pihapiiri sijaitsee maisemallisesti tärkeällä paikalla raitin ja sisääntulon varrella Ala-Keiteleen ja Sumiaisjärven välisellä kannaksella. (panoramakuva s. 20)

4

Tie-Mäkelän aitta ja näkymä Sumiaisjärvelle

Ilojoen varressa on kalanviljelylaitokseen
liittyviä rakennelmia.
Joen varressa on ollut myös mylly.

KARTTA B: Kuokanjoki ja ympäristö

Kauniin mäntykankaan jälkeen aukeavat vesistömaisemat Kuokanjoen kohdalla kumpaankin suuntaan. Kuokanniemen alueella vesistö pilkottaa mäntymetsän välistä ja kirkko hautausmaineen toimii upeana aloituksena raitin tiheimmin rakennetulle osuudelle. Tie kulkee harjun päällä. Laaja hiekkakangasalue on erittäin todennäköisesti kiviakautista asuinpaikka-alueita, jossa on asuttu myös myöhemmin esihistoriallisella ajalla.

Tien laitojen pensaikon ja puun taimien poisto olisi hyvä tehdä säännöllisesti.

Kuokanjoen ympäristöllä on merkitystä kirkonkylän virkistysalueena. Alueella kiertää polkuverkosto ja siellä on useita epävirallisia uimapaikkoja. Länsiranta on kulunut ja sitä on 1990-luvulla vahvistettu tuomalla kiviä.

Mäntymetsän pohja on herkkä kulumaan, siksi selkeästi merkityt polut ja liikkuma-alueet olisivat tarpeen.

Leirintäalue on edelleen käytössä ja siellä on uimaranta sekä rantasauna. Leirintäalue on hautausmaan laajentumisaluetta, joten se voi tulevaisuudessa poistua alueelta. Joka tapauksessa sähköjohtojen kaapelointi alueella olisi paikallaan. Virkistyspolku kulkee leirintäalueen läpi. Jos alueella on yksityistilaisuus, voisi polun varteen tuoda ilmoituksen, jossa kehoitetaan kiertämään alue.

7

Pirttiniemen polku. Pirttiniemessä kiertää ulkoilupolku, jonka varrella on YTY-töinä tehtyjä penkkejä. Kuokankankaan ja Pirttiniemen alueelle on 2008 tehty polun varteen opastauluja, jotka esittelevät paikallista muistitietoa alueen käytöstä. Taulujen mukaan alueella on hämäläisten erämajan paikka, hiilenpoltokuoppia, tervanpolttorakenteita, ansakuoppia ja kieltolain aikainen pirtuvarasto. Maastossa on kuoppia, painanteita ja Pirttilän talon rauniot pellon laidassa. Alueella kulkee moottorikelkkareitti, jonka opasteet ovat huonokuntoisia.

Jos alueelle suunnitellaan rakentamista tai muuta maanpintaa muokkaavaa maankäyttöä, tulisi selvittää, onko alueella kiinteitä muinaisjäännöksiä.

8

Urheilukenttä ja veteraanipirtti ovat pienimittakaavaisia hyvin paikkaan sopivia rakennuksia. Urheilukenttä on aika huonossa kunnossa ja ilmeisesti vähän käytössä. Urheilukentän huoltorakennuksia ja veteraanipirtin rakennuksia on korjattu 2000-luvulla YTY-töinä.

Urheilukentän läpi menee virkistyspolku ja kentän viereen voisi sijoittaa venyttelytelineitä lenkkeilijöille.

9

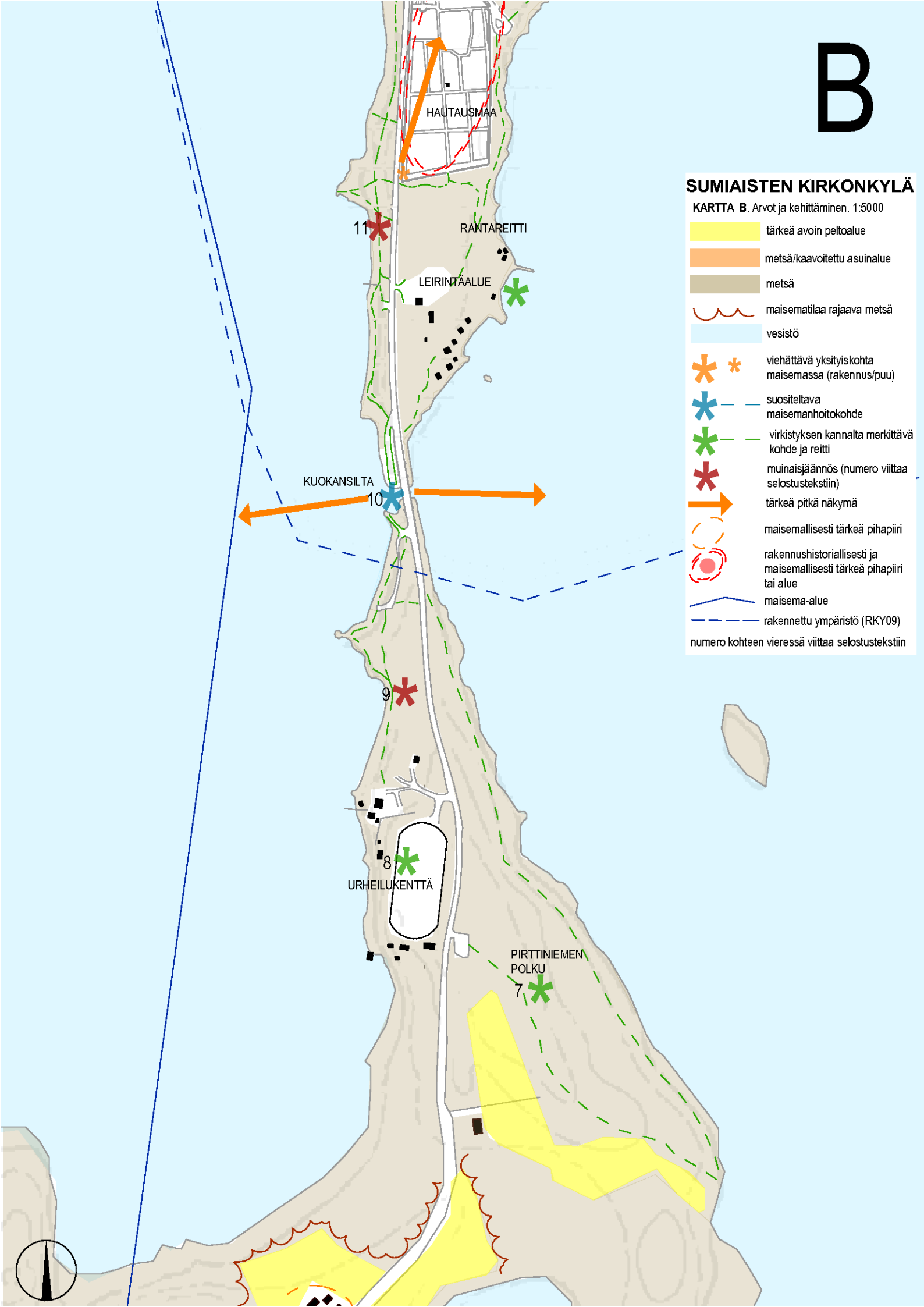
Hiekkaranta. Kiinteä muinaisjäännös. Ala-Keiteleen rannassa, Kuokanjoen eteläpuoleisella hiekkakankaalla urheilukentän pohjoisreunasta pohjoiseen on kiviakautinen asuinpaikka. Paikka on järven jyrkän törmän päällä. (ei kuvaa)

B

SUMIAISTEN KIRKONKYLÄ

KARTTA B. Arvot ja kehittäminen. 1:5000

- tärkeä avoin peltoalue
 - metsä/kaavoitettu asuinalue
 - metsä
 - maisematilaa rajaava metsä
 - vesistö
 - viehättävä yksityiskohta maisemassa (rakennus/puu)
 - suositeltava maisemanhoitokohde
 - virkistykseen kannalta merkittävä kohde ja reitti
 - muinaisjäänös (numero viittaa selostustekstiin)
 - tärkeä pitkä näkymä
 - maisemallisesti tärkeä pihapiiri
 - rakennushistoriallisesti ja maisemallisesti tärkeä pihapiiri tai alue
 - maisema-alue
 - rakennettu ympäristö (RKY09)
- numero kohteen vieressä viittaa selostustekstiin

10

Kuokansilta. Silta on alkujaan ollut Peiponsalmen-Tankolammen tiehen kuulunut hirsiaarkulla lepäävä puusilta. Se uusittiin vuonna 1910 rakentamalla silta kiviarkulle. Silta on myöhemmin uudistettu ja nykyään se on betonirakenteinen. Kauniin mäntykankaan jälkeen aukeavat vesistömaisemat Kuokanjoen kohdalla kumpaankin suuntaan. Sillan kohdalla vedessä on pieni taideteos.

Avoimista näkymistä Kannaksen ja Kuokanjoen kohdalla kannattaa pitää huolta. Rantapuskia olisi hyvä poistaa säännöllisesti. Kuokanjoen kohdalla on aikaisemmin ollut sangan avointa ja nytkin puita voisi harventaa, kuitenkin niin etteivät rantapenkat sorru. Sillalle näkyvän rantarakentamisen tapa on tärkeää - liian räikeät kesämökkit ja raju rantametsien käsittely voi rikkoa kauniin näkymän.

Sillalle voisi tuoda kesäkukkia ja talvella esimerkiksi havuköynnöksen. Koristusten tulisi kuitenkin olla siistejä ja huolella hoidettuja.

Sillan alle on 2000-luvulla tehty talviuimareiden pukeutumiskoppi. Kuokanjoessa on talvellakin sen verran virtausta, että uimapaikka pysyy sulana lähes koko talven. Koska siltä on valaistu, on talviuimareilla käytössä valaistu ja lähes huoltovapaa uimapaikka.

11

Kuokanniemi. Kiinteä muinaisjäännös. Sumiaisten keskustasta etelään johtavan tien länsipuolella hiekkakankaalla on Ala-Keiteleen korkean rantatörmän päällä kivikautinen asuinpaikka. Löydöt on tehty noin 200 metrin matkalta Kuokanjoen ja hautausmaan eteläkärjen väliltä rantatörmän leikkauksesta. (Viestejä maisemassa 2005, s. 230).

KARTTA C: Kirkonkylän keskusta ja Kukkonieniemi

Kyläraitin keskus on vanhan kansakoulun, entisen kunnantalon ja Hytösen kauppakiinteistön ympäristö. Raitin varrelle sijoittuu kaupallisia palveluita, mutta kirkonkylän ainoa toimiva kauppa on raitista syrjässä, Taipaleentien varressa. Polttoaineen kylmä jakeluasema on entisellä huoltoasemalla. Julkiset palvelut sijoittuvat raitille. Raitin aktiivisen ilmeen säilyttämisen kannalta olisi tärkeää, että palvelut aivan raitin varrella säilyisivät. Vähäinen teollisuusrakentaminen on sijoittunut Taipaleentien ja Arontien sekä Sepäntien varteen.

Perinteinen asutus on sijoittunut aivan raitin varteen. 1960-luvulta lähtien uusia omakoti- ja rivitaloja on rakennettu pääosin kyläraitin itäpuolelle entisille pelloille. Viime vuosina uutta asuinrakentamista on kaavoitettu Kukkoniemeen sekä kirkonkylän itäreunaan Raiviontielle ja Haketielle.

Sumialaiset kohtaavat toisiaan kirkonkylässä kaupan luona, kuntalan, kirjaston ja koulujen ympäristössä sekä aittatorilla. Kaupan ympäristössä on silloin tällöin torimyyjiä. Siellä on myös ilmoitustaulu, joka on epäsiisti. Kesällä Sumiaisissa paljon kesäasukkaita, jotka käyttävät kirkonkylän palveluita. Kuntalan ympäristön pysäköintipaikat ovat ahkerassa käytössä. Uimarannat ja lenkkeilyt ovat myös sumialaisten kohtaamispaikkoja. Kesäisin järjestetään messut ja koulun rannassa rautalankafestivaali.

Raitti on samalla myös ohikulkutie. Autojen suuret nopeudet ja rekkaliikenne ovat aiheuttaneet harmia. Tien kumpuilevuus ja mutkaisuus tulisi säilyttää. Uusi ohitustielinjaus on sovitettu kyläraitin luonteeseen ja rakenteeseen. Se on lisännyt raitin pohjoisosan pihateiden turvallisuutta.

Raitille on 1990-luvulla rakennettu kevyen liikenteen väylä, jonka ansiosta käveleminen ja pyöräily sujuu raitilla miellyttävästi. Ongelmakohtana voi pitää koulun ja kuntalan edusta, jossa koululta tuleva kevyt liikenne kulkee kuntalan pysäköintialueen läpi. Kukkoniemeen päin on tehty kevyenliikenteen väylä, mutta sitä ei ole päällystetty. Kukkoniemeen johtava tie ja kevyenliikenteen väylä tulisi päällystää (asfaltti tai kivituhka). Tiealuetta kirkon ja Raittitemppelin kohdalla rajaavat puiset pollarit ovat kärsineet aurauksesta ja ne tulisi maalata. Samoin katualueen maalaukset (esim. suojatiet) kaipaisivat uutta maalia. Päällystevauriot raitin pohjoisosissa tulisi korjata, samoin puuttuva kaide tulisi palauttaa tien laitaan. Raitin varren sähkölinjojen kaapeloimista tulisi harkita.

Raitin varren lisärakentamisesta ei ole aina sovitettu ympäristöön onnistuneesti, vaan osa uudesta rakennuskannasta erottuu ikävästi. Lautaverhoillut 1990-luvun uudisrakennukset kirjasto, uusi terveystalo ja seurakuntatalo istuvat kauniisti ympäröivään miljööseen. 1950-luvun rakennusten, kuten entisen kunnantalon ja nuorisotalo Sumpun julkisivut on rapattu. Lautaverhous olisi sopiva valinta mahdollisen raitin täydennysrakentamisen julkisivumateriaaliksi. Maalaamattomat kyllästetyt puupinnat eivät sovi raittirympäristöön, vaan näyttävät viimeistelemättömiltä (esimerkiksi päiväkodin ja ravintolan aidat sekä sataman jätekatos). Myös kyllästetty puu voidaan maalata.

Tiiliset pankkirakennukset ja vanhustentalo aivan raitin varrella eivät istu ympäristöönsä parhaalla mahdollisella

tavalla. Raitin itäpuolella sijaitseva tiiliverhoiltu pankkirakennus (entinen Säästöpankki) on ilmeeltään kovin kaupunkilainen. Rakennus tuntuu olevan liian kaukana raitista ja sen eteen jää turhaa väljyyttä – onhan rakennuksen edessä ensin liki kolme metriä leveä kävelyvyöhyke, metrin verran istutustilaa, parimetriä kevyen liikenteen väylää ja vielä metrinen istutuskaisista ennen ajoväylää.

Raitin varrella on useita kookkaita vanhoja puita, jotka ovat kauniita yksityiskohtia raittimaisemassa. Kellopetäjä ja suuri koivu lähellä Savolantien risteystä on valaistuja ja tämä nostaa hienot puut esille tiemaisemassa. Pihat ovat pääosin kauniisti hoidettuja. Raitin varrella on myös suuria kiviä, jotka ovat miellyttäviä yksityiskohtia. Pihojen kasvillisuudeksi sopivat perinteiset pihakasvit ja luonnon puut kuten koivu, pihlaja ja mänty. Kokonaisuutena maisema on rakennusten ja puuston vuoksi sulkeutunut.

Avoimia alueita on vähän eikä näkymiä tulisi sulkea lisää uusilla istutuksilla. Kirkonkylä ei kaipaa kaupunkimaista viherrakentamista, mutta raitin varren julkisten rakennusten istutuksista olisi hyvä pitää huolta. Suuria puita voisi tuoda lisää esille raivaamalla niiden ympäristöä varovasti.

Avoimen peltoalueen rooli taajamakuvaan on muuttunut voimakkaasti viimeisten vuosikymmenien kuluessa. Peltoalueet ovat ulottuneet aivan raitin tuntumaan ja niiltä on avautunut avaria näkymiä. Nyt ainoa avoin pelto (niitty)alue raitin tuntumassa on Lepänjuuren pelto.

Kirkonkylän perinteistä avointa ilmettä voisi säilyttää paikoin. Esimerkiksi sataman ja uimaranta/leikkipuiston alue on entistä peltoa, joka on kasvamassa umpeen puustutusten takia. Olisi raitinäkymien kannalta hyvä, jos avoimuus tässä kohti säilyisi ja sataman puustoa voimakkaasti harvennetaisiin.

12/srk-talo

12

Kauniissa kannasmaisemassa sijaitseva Sumiaisten nykyinen, järjestyksessä toinen kirkko rakennettiin vanhan kirkon pohjalta. Lääninarkkitehti Theodor Granstedt laati uudestaan rakennettavalle kirkolle piirustukset. Kirkon rakensi rakennusmestari Erik Johan Holpainen ja se valmistui vuonna 1889. Rakennuksen pohjakaava on neljällä sakaralla laajennettu kahdeksankulmio. Keskiöstä nousee matala kartionmuotoinen katto, joka päättyy pieneen kupukattoiseen lyhtyrakennelmaan. Kirkon ulkoasua hallitsevat klassisoivat elementit. Kirkko on säilynyt hyvin alkuperäisessä asussaan ja sen viimeisin kunnostus tehtiin vuonna 1996. (kuvat s.8)

Erillinen kellotapuli rakennettiin puusta 1851. Tapulin rakensi Isak Hänninen Intendenttikonttorin piirustusten mukaan. Kirkon ja tapulin ympärillä on maisemallisesti tärkeä vanha kirkkomaa, jota ympäröi kaunis luonnonkivinen aita. Sumiaisten seurakunta liittyi vuonna 2007 Äänekosken seurakuntaan. Seurakuntalo (1992, suunnittelija Risto Vuolle-Apiala) Puuverhoiltu seurakuntatalo sopii hienosti järvenrantamaisemaan ja lähellä oleviin rakennuksiin. Kirkkomaisema on osa laajempaa Sumiaisten kirkonkylän kulttuurimaisemaa.

Hyväkuntoinen kirkko on maisemallisesti tärkeällä paikalla raitin varrella. Kirkkolaki (1054/93) koskee evankelis-luterilaisen kirkkokunnan rakennuksia. Laki suojelee kaikki ennen vuotta 1917 rakennetut kirkot.

13

Lukkarilan ympäristö ja terveystalo. Terveystalo (1947) rakennettiin Sumiaisten ruotsalainen kummikunnan Två-åkerin lahjoittamilla varoilla. Rakennus oli Vaasan läänin ensimmäinen terveystalo. Taloon sijoitettiin äitys- ja lastenneuvolan vastaanottotilat sekä kunnankättilön ja terveysisaren asunnot. (Jokipii 1978, s. 437,439). Kunta lahjoitti terveystalon vuonna 1994 Vapaaseurakunnalle, joka toimii tiloissa edelleen. Uusi terveysasema valmistui 1994 terveystalon viereen. Yhtenäiset alkuperäisen ilmeensä säilyttäneet 1950-luvun pientaloalueet ovat raitin kokonaisilmeen kannalta tärkeitä.

Yhtenäisenä säilytettävä alue, jolla tulisi olla voimassa Äänekosken kaupungin 1940-50-luvun pientaloalueiden rakentamistapaohjeet.

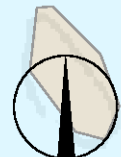
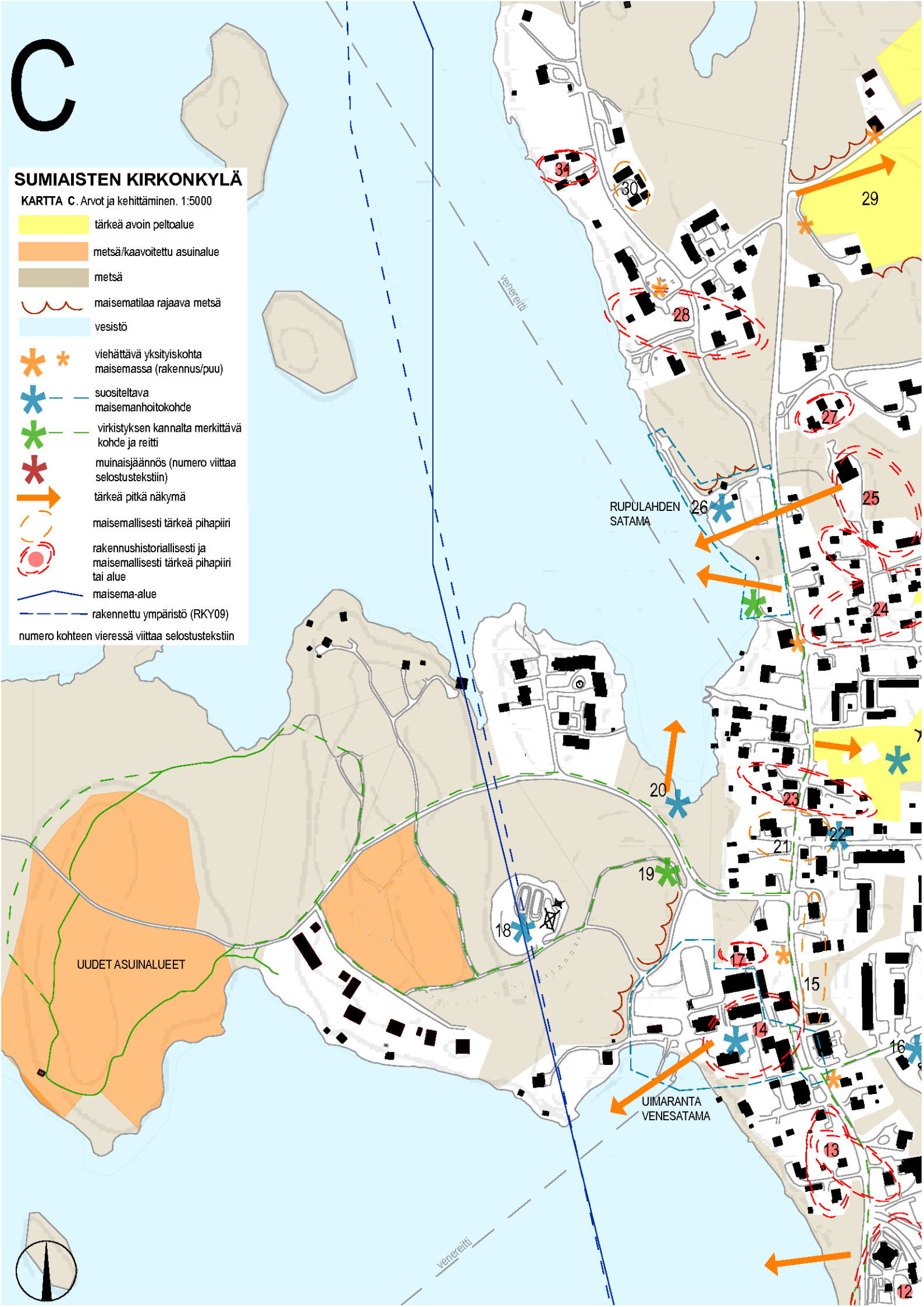
13/Terveystalo

C

SUMIAISTEN KIRKONKYLÄ

KARTTA C. Arvot ja kehittäminen. 1:5000

- tärkeä avoin peltoalue
 - metsä/kaavoitettu asuinalue
 - metsä
 - maisematilaa rajaava metsä
 - vesistö
 - * viehättävä yksityiskohta maisemassa (rakennus/puu)
 - suosittava maisemanhoitokohde
 - virkistykseen kannalta merkittävä kohde ja reitti
 - muinaisjäänös (numero viittaa selostustekstiin)
 - tärkeä pitkä näkymä
 - maisemallisesti tärkeä pihapiiri
 - rakennushistoriallisesti ja maisemallisesti tärkeä pihapiiri tai alue
 - maisema-alue
 - rakennettu ympäristö (RKY09)
- numero kohteen vieressä viittaa selostustekstiin

14/Kuntala

14/Yläkoulu

14/Alakoulu (Jokipi 1978)

14/Kulmala

14

Entinen Sumiaisten kunnantalo (1955, suun. arkkitehti Matti Hämäläinen). Keskeisellä paikalla sijaitseva tyypillisessä 1950-luvun asussa säilynyt kunnantalo, jonka takana on matala siipiosa ja paloasema. Rakennus on rapattu vaaleaksi ja siinä on alkuperäisiä klinkkerikoristeita. Sumiaisten kunnallinen toiminta aloitettiin v.1868. Ensimmäiset kunnankokoukset pidettiin kirkossa ja myöhemmin pitäjän suurissa taloissa Savolassa, Hakolassa, Harjulassa ja lukkarin puustellissa. Lähes samalla paikalla sijaitsi Sumiaisten vanha kunnantalo (1875), joka purettiin uuden kunnantalon valmistuttua. Sodan jälkeen kunnantupa oli sangen huonokuntoinen ja kunnasta puuttui muitakin julkisia tiloja, joten keskelle kirkonkylään päätettiin rakentaa uusi kunnantalo. Kunnanviraston lisäksi rakennukseen sijoitettiin kunnan kirjasto, palokunta, valtuuston kokoussali ja asuntoja kunnan virkamiehille sekä Sumiaisten osuuskassan toimitilat. Nykyään entisen kunnantalon tiloissa toimii yrittäjiä ja mm. lounaskahvila Korppu. Lisäksi talossa on kaupungin maaseutusihteerin ja rakennusvalvonnan toimitiloja.

Kirkonkylän yläkoulu. Rakennettu 1892 (peruskorjattu 1930- ja 1960-luvuilla, lisärakennus 1960-l ja 2000-l). Julkisivumaalaus vuonna 2004. Sumiaisessa aloitettiin koulutoiminta v.1880 kiertokoulun muodossa. Syksyllä 1891 aloitettiin Sumiaisten kirkonkylän kansakoulu, joka aloitti toimintansa Mäkelänkylän Jussilan talossa ja jatkoi kirkonkylän Orpolassa, kunnes koulurakennus valmistui. Kansakoulu rakennettiin lukkari Nymanin torpan maille. Koulurakennuksen urakka annettiin puuseppä Johan Kautolle ja nikkaroiminen Johan Vilanderille. Edelleen käytössä olevassa koulurakennuksessa on säilynyt ajalleen ominaiset tyylipiirteet. Sen vieressä on 1979 valmistunut ruokasali-keittolarakennus.

Kirkonkylän alakoulu (vihreä koulu). Sumiaisten kirkonkylän oppilasmäärän kasvaessa tilat kävivät ahtaaksi ja päätettiin rakentaa toinen koulurakennus. Tämä alakansakoulurakennus valmistui v.1936 rakennusmestari Jalmari Kurosen piirustusten mukaan. Uusklassisessa koulurakennuksessa oli myös kaksi asuinhuoneistoa, jotka ne muutettiin keväällä 2009 luokkahuoneeksi. Rakennuksen ulkoasu on säilynyt hyvin. Koulun pihaan uimarannan tuntumaan on rakennettu 2000-luvulla uusi varasto- ja pukuhuonetilä koulun käyttöön.

Kirjasto (1991, arkkitehtitoimisto Tikkanen & Väänänen). Puurakenteinen ja puuverhoiltu kirjastorakennus sopii hyvin arvokkaiden vanhojen koulujen pihapiiriin. Se on Sumiaisten ensimmäinen varsinainen kirjastotalo. Kellarissa on alakoulun opetustiloja. (kuva s. 44)

Koulujen ja kirjaston pihan kehittämissuunnitelma esitellään sivulla 44.

Kulmala (Hytösen kauppa), Kulmala on Sumiaisten kirkonkylän vanhimpia rakennuksia. Se on rakennettu 1893. Yläkerta rakennettiin 1951 ja rakennusta on peruskorjattu vanhaa säilyttäen 1990-luvulla. Ulkomaalausta uusitaan kesällä 2009 ja taloon palautetaan alkuperäinen keltainen väri. Talossa on pidetty kauppaa 1920-luvulta vuoteen 1985 saakka. 1990-luvulta alkaen talossa on ollut majoitustoimintaa. Pihapiirissä myös hienoja makasiinirakennuksia. 1930-luvun alussa rakennettiin maantien toiselle puolelle kookas makasiini, johon suuri osa varastoista sijoitettiin. Makasiini on purettu myöhemmin. Pihapiirillä on erittäin suuri merkitys raittimaisemassa raitin kiintopisteinä ja edustavana vanhana rakennuksena.

Rakennushistoriallisesti, maisemallisesti ja historiallisesti arvokas raitin ydinalue, jolla on alkuperäisessä käytössä olevia koulurakennuksia, entinen kunnantalo ja edustava kauppa- ja asuintalo.

15

Keskimaa ja Markkala. Raitin varrella oleva kaupparakennus on tehty vuonna 1948 Ala-Keiteleen osuuskaupan myymäläksi. Rakennukseen kuuluu varastosiipi, jossa on lastauslaiturit. Vuonna 1972 taloa kunnostettiin nykyaikaiseksi itsepalvelumyymäläksi ja mm. väliseiniä poistettiin ja varasto-osaa suurennettiin. Talossa toimii nykyään taksii, Konneveden apteekin lääkekaappi ja kukkakauppa. Terassia maalattiin kesällä 2009. Pihapiiri, jolla on suuri merkitys raittimaisemassa sotien jälkeisen ajan kaupparakennuksena.

15/Markkala

Sumiaisten vuonna 1904 perustettu säästöpankki sai omat tilat v.1955, kun tämä kaksikerroksinen liikerakennus valmistui. Markkala sai nimensä siitä, että se rakennettiin vanhan lainajvästön paikalle. Lainajvästö oli rakennettu 1850-luvun lopulla ja sen hirret myytiin maanviljelijä Otto Hänneselle, joka rakensi hirsistä talon ja navetan (Jokipii 1978, s. 453). Säästöpankki toimi rakennuksessa 1980-luvulle saakka, jolloin pankille rakennettiin uudet tilat ja Sumiaisten kunta osti kiinteistön. Talossa toimi myös kauppa 1960-70-luvulla. Talossa toimii pitopalveluryitys.

16

Torin, jätepiesteen ympäristön ja kaupan pihasta on tehty erillinen suunnitelma (s.48)

17

Törmälä on viehättävä pienasumus keskusraitin tuntumassa mahdollisesti 1800-luvulta (kiinteistörekisterin mukaan 1930-1940). Rakennus sijaitsee aivan keskusraitin tuntumassa. Kesäasuntona. Poikkipäätyinen asuinrakennus ja piharakennukset ovat säilyneet hyvin.

Rakennushistoriallisesti arvokas pihapiiri, jolla on suuri merkitys raittimaisemassa.

17

18

Entinen jäteasema. Entinen pienjäteaseman alue on osin tasoitettu kesällä 2009, niin että sitä voidaan käyttää pysäköintialueena. Rakennukset puretaan.

Alue tulee maisemoida esimerkiksi tuomalla sinne ruoppausmassaa. Siitä voitaisiin tehdä puusituksin vehreä lehtimetsä tai puulajipuisto, jossa kulkee latu- ja virkistysreitti.

19

Kukkoniemen virkistysreitti. Järveen pistävä Kukkoniemi on asutuksen laajentumisaluetta, jolla on myös arvoa taajaman virkistysalueena. Alueella on kulkenut luontopolku ja valaistu latu, joiden linjauksia uudet tontit ja liisääntyvä autoliikenne muuttavat. Polun pitkospuut ovat huonokuntoiset. Alueen läpi ajetaan myös moottorikelkoilla.

Virkistysreitit ja ladut tulisi suunnitella tarkemmin ja toteuttaa samalla kun uusille pientaloalueille rakennetaan kunnallistekniikka.

18

20

Vesistönäkymät Kukkoniementieltä tulisi säilyttää poistamalla pusikko säännöllisesti ja harventamalla metsään tarpeen mukaan.

21

Entinen Rytkösen kauppa/Sumiaisten pyörä ja radio, nyk. raittitemppeli ja kirpputori. 1950-luvun kaupparakennukseen on tehty suurehko laajennusosa, mutta rakennuksen ilme raitille päin on säilynyt.

19

21/Raittitemppeli

Mikkola ns. Niskasen entinen kauppa on vuonna 1958 valmistunut ja 1988 peruskorjattu rakennus on yksi raitin varren entisistä kaupparakennuksista, joilla on suuri merkitys raittimaisemassa. Rakennuksessa toimi sen valmistuttua kauppa, kahvila ja matkahuolto. Se toimi sekatavarakauppana vuoteen 2000. (ei kuvaa) Raittitiila leviää Rytkösen ja Niskasen entisten kauppojen kohdalla ja se viestii rakennusten julkisesta käytöstä. Asfalttiin on tällä kohdalle tehty betonitiilinen koristekuvio, joka on mukava yksityiskohta raitilla.

Katajamäki-niminen pieni puutalo on tyypillinen alkujaan käsityöläisten pienasumus kirkonkylän keskusraitin varrella. Talossa on toiminut puhelinkeskus, Sen ikkunat on muutettu ja viereen on rakennettu tiiliverhoiltu omakotitalo. (kuva s.10)

22

Masto keskellä kylää on häiriö maisemassa ja se tulisi siirtää pois kirkonkylän keskustasta.(ei kuvaa)

23

Lepänjuuri ja ympäristö. Lepänjuuri on yksi kylän varhaisimpia maalaistaloja. Raitin suuntaisesti lähes tiessä kiinni oleva päärakennus on rakennettu 1895 liike- ja asuinkäyttöön. Rakennuksessa on toiminut kauppa, posti ja kahvila. Pihapiirissä oli lisäksi 1800-luvun lopulta oleva kaupparakennus, joka purettiin 1952. Piharakennukset ovat 1920-luvulta.

Rakennushistoriallisesti ja historiallisesti arvokas pihapiiri, jolla on suuri merkitys raittimaisemassa.

Raitin toisella puolella oleva 1800-luvun lopulla tehty makasiini on kunnostettu 2000-luvulla suoramyyntipiste Aittatoriksi, joka on auki kesäisin. Aittatoritoimintaa ylläpitää Sumiaisten Ahertajat. Aittatoria on kunnostettu 2001. (kuva s.35)

Aittatorin pysäköinti tien varressa kuluttaa nurmikoita ja on epäsiisti. Aittatorin pysäköinti tulisi järjestää tontin alueella. Samalla voisi varata tilaa ulkopöydille kahvittelua ja myyntiä varten.

Orpola edustaa 1900-luvun mäkitupalaisasumusta, joka on säilynyt alkuperäisessä asussaan. Orpolan pihapiiriä rajaa raitille päin pieni kuusikko ja aittatorin koivikko, mutta pienimittakaavainen asuinrakennus näkyy kuitenkin tielle. (ei kuvaa)

Kuoppala. Aittatorin vieressä, puiden ja rakennusten takana oleva punasävyiseksi maalattu pieni ja ryhdikäs rakennus on 1930-40-luvulta. Se on viehättävä rakennus aivan raitin tuntumassa.

Lepänjuuren niitty. Ainoa kylänraittiin rajautuva avoin pelto/niittyalue olisi hyvä säilyttää avoimena. Sitä hoidetaan vuosittain niittämällä.

Raitin ja niityt rajalla on nyt tiheä puusto, jota voisi harventaa, niin että avoin niitty näkyisi paremmin raitille. Niityn kohdalla olevan bussipysäkkikatoksen voisi korvata paremmin raittimiljööseen sopivalla esimerkiksi maitolaiturin tapaisella katoksella.

24

Harjulantie-Sika-Ahontie-Savolantien ja Kukkoniemen tien alkupäässä on yhtenäinen 1950-luvun pientaloalue, jolla tulisi olla voimassa Äänekosken kaupungin 1940-50-luvun pientaloalueiden rakentamistapaohjeet.

Vuonna 1951 valmistunut kaksikerroksinen rapattu entinen asuinrakennus on vuonna 1987 korjattu nuorisotaloksi Sumpuksi. Alakerrassa sijaitsevat nuorisotilat ja yläkerrassa on kansalaisopiston kutomatilat.

23/Lepänjuuri

23/Kuoppala

24/Harjulanti

Rakennus on säilyttänyt hyvin alkuperäisen ilmeensä, vaikka ikkunat on vaihdettu. Toinen rapattu kaksikerroksinen 1950-luvun asuinrakennus on rannassa huoltoaseman vieressä.

25

Sumiaisten seurantalo Harjula on alkujaan rakennettu talkootyönä suojeluskuntataloksi vuonna 1935. Suojeluskunta lahjoitti seurantalonsa urheiluseuralle vuonna 1944. Rakennuksen omistaa edelleen urheiluseura Sumiaisten Kunto. Urheiluseuralta on ollut vilkasta urheilu-, musiikki- ja näytelmätoimintaa. Rakennusta vuokrataan edelleen juhlapaikaksi ja muihin tapahtumiin. Hirsirunkoista rakennusta on korjattu 1990-luvulla, jolloin lisättiin katos, wc:t ja varastotilaan. Seurantalo sijaitsee maisemallisesti merkittävällä paikalla mäellä aivan raitin tuntumassa. Seurantalolta on rakennettu portaat alas vierasvenesatamaan. Portaat ovat korjauksen tarpeessa.

26

Satama (Sumiaisten/Rupulahden satama) ks. erillinen suunnitelma (s.XXX)

27

Multmäentien alkuosissa on hyvin alkuperäisen ilmeensä säilyttäneitä 1950-luvun pihapiirejä, joilla tulisi olla voimassa Äänekosken kaupungin 1940-50-luvun pientaloalueiden rakentamistapaohjeet.

28

Uusklassisia piirteitä omaava Haasianmaan pihapiiri on rakennettu Äänekoski Oy:n metsätyönjohtajalle. Talo on rakennettu arkkitehti Uno Alancon tyyppiirustusten mukaan ja samoilla piirustuksilla on toteutettu kaikkiaan neljä taloa Keski-Suomessa. Taloa on peruskorjattu ja laajennettu 1960-luvulla. 1980-luvun korjauksessa palautettiin alkuperäistä rakennushistoriallista asua sekä pohjaratkaisua. Viimeisimmässä peruskorjauksessa liitettiin talossa olleet toimistotilat osaksi asuntoa. Pihapiirissä on myös samaan aikaan rakennettuja ulkorakennuksia.

Tyylillisesti yhtenäinen, siisti ja hoidettu 1920-30-luvun pihapiiri sijaitsee raitin varrella pienellä kumpareella. Vanhalla pihapiirillä on suuri merkitys raittimaisemassa.

Sumiaisten vanha pappila (Tiitelä) on rakennettu vuonna 1862. Sen suunnittelija on E.E.Casteren. Pappilaan lisättiin vuonna 1898 kaksi kamaria ja eteinen. Pitkänmallisessa rakennuksessa on kaksi umpikuistia. Uusi pappila valmistui 1964 ja rakennus on toiminut sen jälkeen seurakuntakotina ja päiväkotina. Julkisivut ja ikkunat maalattiin 2000-luvulla. Se myytiin asuinkäyttöön vuonna 2009. Pihassa on ulkorakennus, kellari ja leikkimökki sekä komeaa vanha puustoa.

Tiitelän pappila on rakennushistoriallisesti ja historiallisesti merkittävä, ulkoasultaan poikkeuksellisen hyvin 1860-luvun asussa säilynyt pappilarakennus maisemallisesti hienolla paikalla.

29

Pappilanpelto on avoin viljelyksessä oleva peltoalue, jolle aukeaa suppeasti näkymät uudelta ohitustieltä. (kuva s.1) Paavilaisen tilakeskus on peltoaukean keskellä. Pappilanpellontien varressa tien pohjoispuolella on "Seppä Hämläläisen talo". Sumiaisten viimeisen sepän käytössä ollut talo on hirsirakenteinen ja maalattu punaiseksi. Talo on ainoa hirsipinnalla oleva vanha asuintalo kirkonkylän alueella.

30

Iloharju (Pien-Rutala) on siisti ja hoidettu vanha pihapiiri lähellä pappilaa raitin itäpuolella. Vuonna 1927 rakennetun päärakennuksen uudistetut ikkunat ovat muuttaneet talon ilmettä. Pihassa on vanha hirsiaitta, navetta ja muita talousrakennuksia. Pihapiirin otsa-aitta on 1850-luvulta ja se on siirretty pihapiiriin. Toinen 1700-luvulta oleva aitta on ohitustien itäpuolella metsässä. Rantasaunan vieressä on pihaniityllä silmälläpidettäviä harvinaistuneita kasvilajeja malja ja kangasajuruohoa (Haaranen 2005). Esiintymää on aikaisemmissa selvityksessä sanottu pappilan pihaniityksi.

Pihapiirillä on suuri merkitys raittimaisemassa.

31

Hyvin alkuperäisen ilmeensä säilyttäneitä 1950-luvun pihapiirejä, joilla tulisi olla voimassa Äänekosken kaupungin 1940-50-luvun pientaloalueiden rakentamistapaohjeet. Kohteita myös kartalla E.

Huoltoaseman tontilla oleva varistorakennus on osa raittimaisemaa ja ansaitsee tulla säilytetyksi.

Viehättävä Aittatori toimii kesäisin.

Vieressä: Raittitaidet Kuntalan edustalla

Nurkassa: Kellopetäjä on hieno kelottunut mänty aivan raitin varressa. Sota-aikaan siihen oli ripustettu ilmahälytyksiä varten kirkokello.

Alla: 1950-luvulla vanha Kunnantupa ja uusi Kuntala (kuva: Jokipii 1978)

Viereisellä sivulla: Näkymä sataman uimarannalle

KARTTA D: Raitin itäpuoli

Raitin itäpuolella on kauppa, kirkonkylän vanhojen kantatilojen Savolan ja Hakolan tilakeskukset, 1960-luvun jälkeen syntyneet asuinalueet ja viljellyt pellot. Idässä taajama rajautuu peltoalueeseen takana oleviin metsäisiin mäenrinteisiin. Pellot muodostavat kauniin aloituksen taajamalle sekä etelästä että idästä lähestyttäessä.

Rannassa kiertävä Rantareitti on selkeä, mutta Hakolan kohdalta rantaan vievä luontopolku on hankalakulkuinen. Polkulinjaus on epäselvä ja opasteviitta on kaatunut. Rantaan vievän polun varrella on komeiden vanhojen koivujen muodostama kuja ja rannassa hieno hirsinen venekoppeli.

Rantareitin ympäristöä tulisi kehittää esimerkiksi järjestämällä rantametsien laidunnus. Ilkivallasta kärsivän kyläyhdistyksen grillikatoksen voisi siirtää Hakolan rannasta Kotisataman rantaan, jossa se olisi avoimemmalla paikalla.

Kaupan ympäristö ja jätteen ympäristö on ankea. Kaupan ympäristön ja jätteen ympäristön kohentamisesta on tehty erillinen suunnitelma.

32

Hakolan kiinteä muinaisjäänös. Kirkonkylässä Hakolan talon pihapiirissä on useita mahdollisia talonpohjia, pajansija, kalliohakkauksia ja kuppi kalliossa historialliselta ajalta sekä ainakin yksi peltoröykkiö. Suurin osa Hakolan muinaisjäänöksistä on pihanurmen alla, josta ne näkyvät parhaiten keväällä roudan lähdön aikaan. Tuolloin maa kumpuilee muinaisjäänösten muotoja mukaillen ja ne ovat havaittavissa maan pinnalta. Asuinpaikka lienee ollut käytössä 1600-luvulta saakka. (Jäppinen 2005, s. 230) (ei kuvaa)

33

Hakolan pihapiiri. Hakolan talo on erosi Savolan tilasta vuonna 1621 (Jokipii 1978, s.41). Hakolan talo on yksi Sumiaisten kantatiloista. Se erosi Savolasta 1621. Talossa on toiminut kestikievari (1880-1940) ja säästöpankki, lisäksi siellä on pidetty kuntakokouksia. Päärakennus on yksi Sumiaisten vanhimpia säilyneitä rakennuksia 1870-luvulta. Sitä on laajennettu 1890-luvulla. Tallirakennus on vuodelta 1908 ja sitä on uudistettu 1920-luvulla. Pihassa on myös riviaitta ja muita talousrakennuksia tiiviinä pihapiirinä sekä pihakalliolla 2000-luvulla korjattu tuulimylly. Varvasmyllytyyppinen myllyrakennus on vuodelta 1882 Talossa asutaan ja piha on siististi hoidettu. Kuusiaita suojaa pihapiiriä, johon kuuluu myös kaunis vanha puutarha aivan Taipaleentien varressa.

34

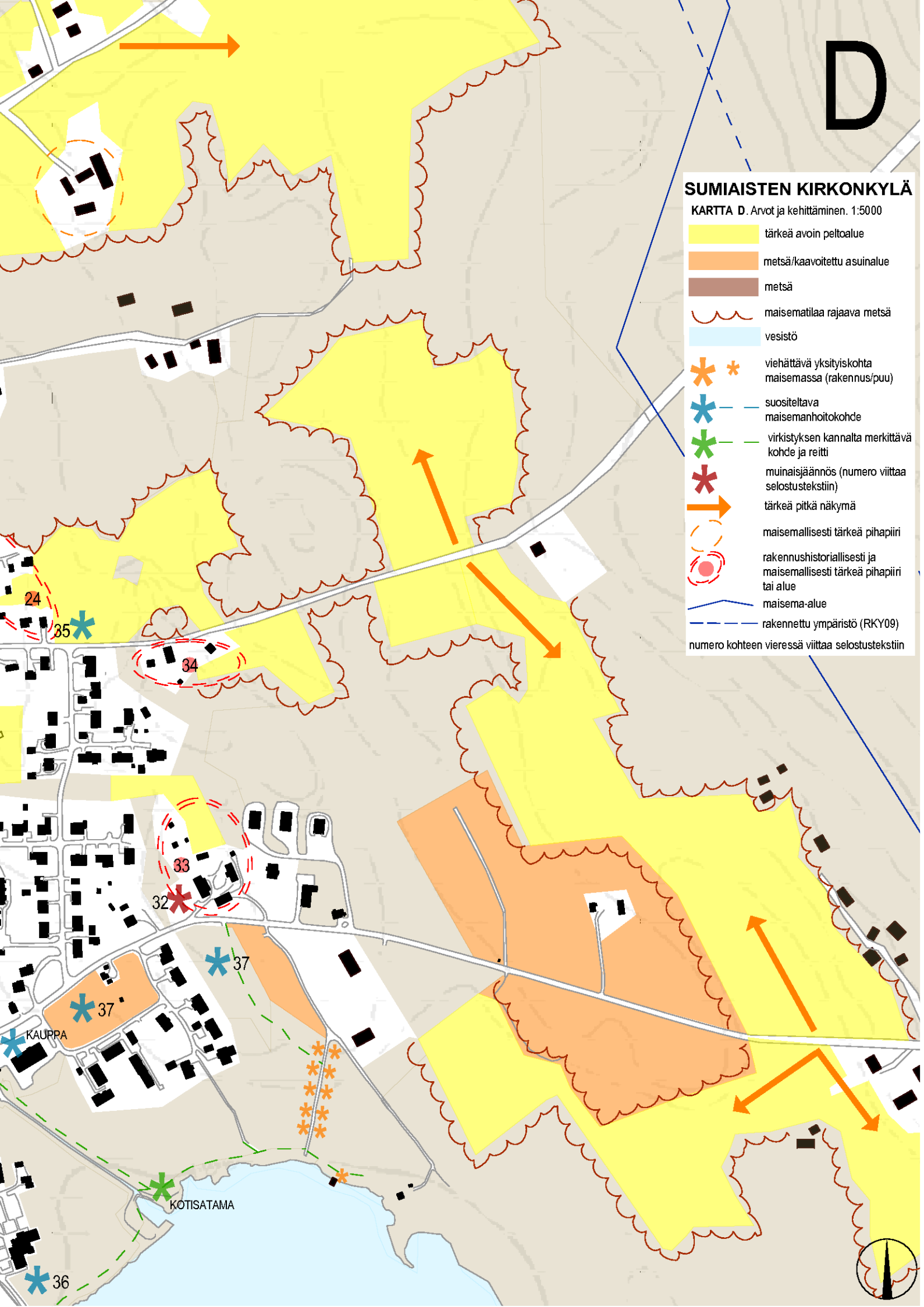
Savola on yksi Sumiaisten kantatiloista. Se on perustettu 1500-luvulla. Punaiseksi maalattu satulakattoinen päärakennus on tyypillinen parituparakennus 1850-luvulta. Pihapiirissä on vanha kokkitalli vuodelta 1776 (kunnostettu 2000-luvulla) sekä vilja-aitta vuodelta 1717. Ne edustavat harvinaistuvia mautilarakennuksia. Pihapiiri on asumaton, mutta sitä pidetään kunnossa. (kuvia myös s.39)

D

SUMIAISTEN KIRKONKYLÄ

KARTTA D. Arvot ja kehittäminen. 1:5000

- tärkeä avoin peltoalue
 - metsä/kaavoitettu asuinalue
 - metsä
 - maisematilaa rajaava metsä
 - vesistö
 - * viehättävä yksityiskohta maisemassa (rakennus/puu)
 - * suositeltava maisemanhoitokohde
 - * virkistykseen kannalta merkittävä kohde ja reitti
 - * muinaisjäännös (numero viittaa selostustekstiin)
 - tärkeä pitkä näkymä
 - maisemallisesti tärkeä pihapiiri
 - rakennushistoriallisesti ja maisemallisesti tärkeä pihapiiri tai alue
 - maisema-alue
 - rakennettu ympäristö (RKY09)
- numero kohteen vieressä viittaa selostustekstiin

35

35

Käytöstä poistunut peltoalue, joka rajautuu 1950-luvun pihapiireihin ja viljeltyyn peltoon voisi olla hyvä paikka asukkaille vuokrattaville viljelypalstoille. Pellolla metsäsaarekkeessa on lähde.

37

36

Taipaleentien eteläpuolella olevat tonttialueet ovat pusikoituneet epäsiisteiksi. Niitä tuli hoitaa poistamalla pusikot ja niittämällä/laiduntamalla. Puskissa kasvaa myös haitallista jättiputkeä, jonka kasvustot tulisi poistaa,

37

Seurakuntatalon ranta-alue on metsittynyt. Rannan puustoa tulisi pitää harvana niin, että seurakuntatalosta ja pihasta näkyisi järvelle. Rannassa on aikaisemmin ollut uimapaikka.

Rantametsikköä Rantareitin varressa voisi hoitaa laiduntamalla.

Laiduneläimet ovat miellyttävä näky maisemassa ja sopisivat erittäin hyvin Sumiaisten kirkonkylän tunnelmaan. Laidunnettu metsä on avarampaa ja valoisampaa ja se tarjoaa elinedellytyksiä erityiselle kasvilajistolle. Sumiaisjärven rantoja on 1940-luvun kartan mukaan käytetty laitumina. Laiduntamista varten pitäisi rakentaa aita tai hankkia siirrettävä lammasaitus. Lampaat voi vuokrata kesäksi, mutta laiduneläimiä pitää tarkkailla päivittäin. Laiduneläinten hoidon voisi ostaa tuntityönä 4H-nuorilta. Jos kanavaan saataisiin riittävä virtaus, voisivat lampaat juoda siitä, jolloin aitausta ei tarvitsisi ulottaa rantaan asti,

38

Kaunis koivukuja Rantareitin varrella

Hakolan venekoppeli Sumiasjärven rannassa

Savolan kokkitalli, kuisti ja aitta. Keväällä pihassa kukkivat omenapuut.

Viereinen sivu
Ylempi kuva: Kotisatama
Alempi kuva: Peltomaisema Taipaleentien varressa

KARTTA E: Raitin pohjoisosat

Pohjoisessa taajama päättyy uuden ohitustien alkuun, vaikka itse vanha raitti jatkuu paikallistienä viehättävästi mutkitellen rantamaisemissa. Erityisen paljon pelto- ja niittyalueiden sulkeutuneisuus ja pusikoituminen vaikuttaa raitin pohjoisosissa, jossa esimerkiksi Kaakkolammen ja raitin välinen entinen peltoalue on kasvamassa umpeen. Raitin pohjoisosassa on tiessä päällyste- ja kaidevaurioita. Raitin länsipuolen pellot eivät ole aktiivikäytössä, mutta niitä pidetään avoimina. Tien varressa on muutamia hoitamattomia pihapiirejä. Nämä kaikki asiat yhdessä luovat raitin pohjoisosaan surullista ilmettä.

Raitin pohjoisosan kunnossapitovastuut tulisi selvittää.

Sumiaisten raitti on täydentynyt rakentunut pitkän ajan kuluessa. Pohjoisosissa rakennuksia on kaikkein harvimmassa.

Alueella voisi harkita raittiin tukeutuvaa uudisrakentamista. Koska kyseessä on arvokas raittiympäristö, tulisi uusien pihapiirien tulisi noudattaa mittakaavallisesti ja rakennusten sijoittelun osalta vanhaa tapaa, samoin pihalueiden käsittelyä sekä materiaalien tulisi olla vanhan kaltaista.

Raitilta ja uudelta ohitustieltä ei enää ole peltonäkymiä kuten vielä 1990-luvulla.

Tien laidassa on lato ja pieni aukea alue, joita voisi kunnostaa niittämällä ja raivaamalla kukkaniityksi. Samoin näkymiä Kaakkolammelle voisi avata varovasti raivaamalla pusikkoja.

38

Sumiaisten kirkonkylän työväentalo on rakennettu 1931 talkootyönä entisen palaneen työväentalon paikalle. Toiminta hiipui jo 1950-luvun puolivälissä. Työväentaloa kunnostettiin 1970-luvulla, mutta toiminta hiipui ja rakennus palveli puusepäntöenä. Nykyään rakennuksessa toimii puutaidealan yritys ja siinä on näyttelytila sekä asunto. Rakennus sijaitsee raitin pohjoisosissa hieman keskustasta syrjässä. Paikallisesti kulttuurihistoriallisesti ja maisemallisesti merkittävä hyväkuntoinen työväentalo on säilyttänyt hyvin alkuperäisen asunsa. (kuva myös s.42)

39

Pappilanpellontien pohjoispuolelle olevat pellot ovat poistumassa aktiivikäytöstä. Pusikoituva peltoalue on akea näky ja olisikin hyvä selvittää, olisiko pellot mahdollista pitää viljeltyinä esimerkiksi vuokraamalla ne. (kuva s.52)
Olisi maisemakuvan kannalta suotavaa, että pellot pysyisivät avoimina.

40

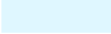
Uusipaikka on siisti ja hoidettu vanha pihapiiri (1920), johon kuuluu kaksi ulkohahmoltaan 1950-lukuista asuinrakennusta. Lisäksi paljon talusrakennuksia mm. vanhoja aittoja ja riihi aivan raitin tuntumassa. Pihan kohdalla hieno maitolaituri, joka on mukava piristys. Uudenpaikan pihapiirillä on suuri merkitys raittimaisemassa. Vieressä uudempi 1950-luvulla rakennettu Tuuliharjun (Lyylin) mökki on mukavan näköinen pieni asumus aivan raitin varrella. (kuvat myös s. 43)

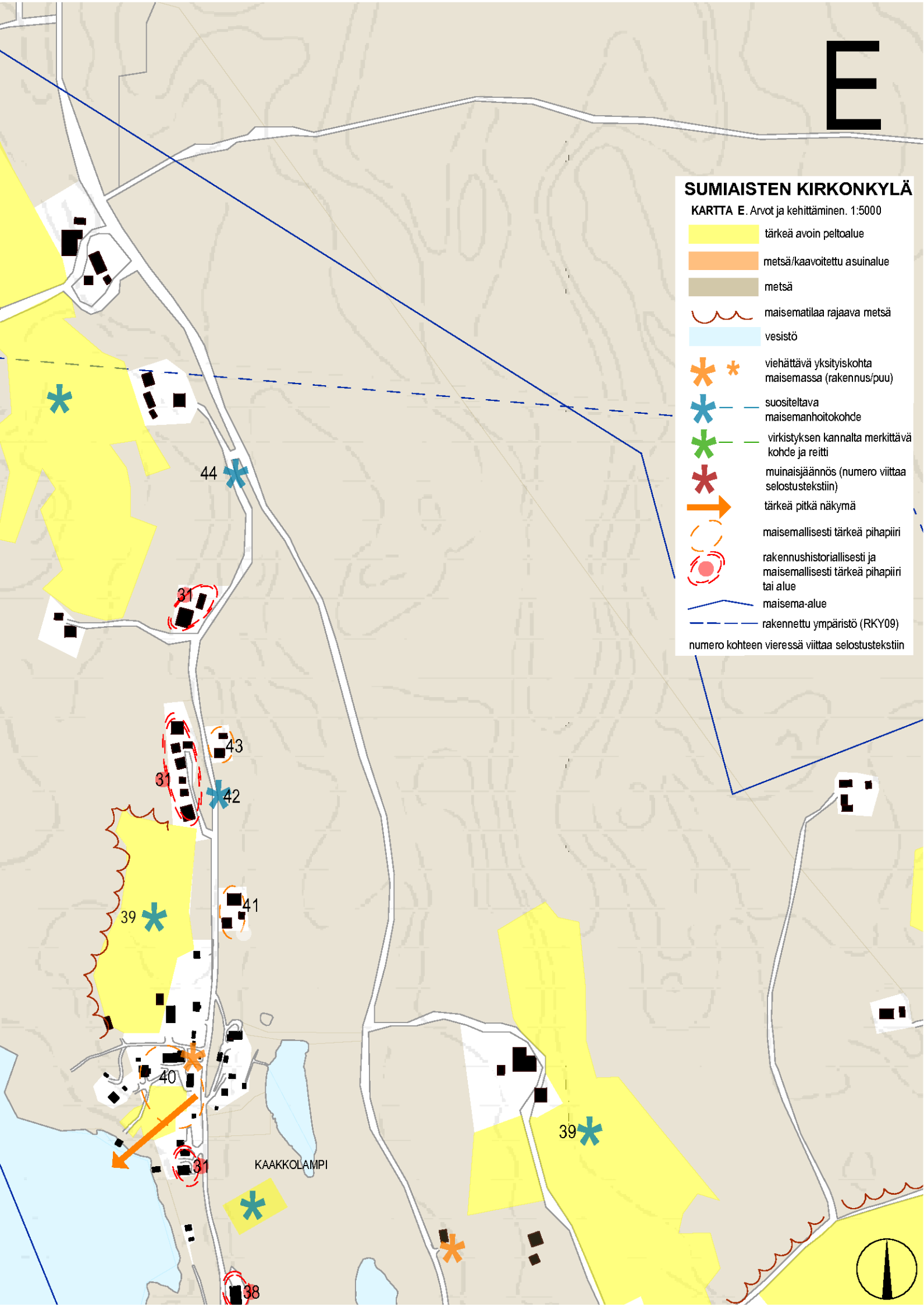

E

SUMIAISTEN KIRKONKYLÄ

KARTTA E. Arvot ja kehittäminen. 1:5000

- tärkeä avoin peltoalue
 - metsä/kaavoitettu asuinalue
 - metsä
 - maisematilaa rajaava metsä
 - vesistö
 - * viehättävä yksityiskohta maisemassa (rakennus/puu)
 - suosittelava maisemanhoitokohde
 - virkistyksen kannalta merkittävä kohde ja reitti
 - muinaisjäänös (numero viittaa selostustekstiin)
 - tärkeä pitkä näkymä
 - maisemallisesti tärkeä pihapiiri
 - rakennushistoriallisesti ja maisemallisesti tärkeä pihapiiri tai alue
 - maisema-alue
 - rakennettu ympäristö (RKY09)
- numero kohteen vieressä viittaa selostustekstiin

41

41

1930-luvun alussa perustettu Tipola on autiona ja pihan talousrakennukset ovat huonossa kunnossa. Piha-alue on ruohottunut ja hoitamaton. Rakennusta on korjattu 1970-luvulla ja se on ollut vailla vakituista asujaa 1990-luvulta. Pihapiirillä on suuri merkitys raittimaisemassa, sillä se sijaitsee aivan kiinni vanhaan raittiin.

42

42

Päällystevauriot raitin pohjoisosissa tulisi korjata, samoin puuttuva kaide tulisi palauttaa tien laitaan. Tien kunnossapidon vastuutaho tulee selvittää ja tie tulee pitää hyvässä kunnossa.

43

1930-40-luvulta olevan Viimaharju on kesäkäytössä/autiona. Pihapiirillä on suuri merkitys raittimaisemassa, sillä se sijaitsee aivan kiinni vanhaan raittiin.

44

Raitin alkupäähän voisi rakentaa esimerkiksi maitolaiturin osoittamaan vanhan raitin alkupäätä. Lisäksi risteysen ympäristöä olisi liikenneturvallisuuden takia hyvä raivata.

43

42

Vieressä: Tuuliharjun mökki
Alla: Uudenpaikan talousrakennuksia

